

producenty a kupitele každé jednotlivé země, měly za účel zabrániti stoupání cen zboží v zemi se nalézajícího, ale neměly snad brániti dovozu odjinud. Ostatně v Uhrách stanovené maximální ceny pro Čechy žádné závazné platnosti nemají. Dovoz byl všemi možnými prostředky usnadňován a podporován, a nikde nebyl stanovením maximálních cen stěžován. Nejde tu tedy o případ § 1059 obč. zák., při čemž dlužno ještě poukázati k tomu, že smlouva o dodání uzavřena byla v cizině, za kterou Uhry vůči Rakousku vždy považovány byly, a dráha nedokázala, že by tam také pro export nějaké maximální ceny byly stanoveny (§ 37 obč. zák.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nemůže býti pochybnosti, že účelem stanovení maximálních cen jest ochrana spotřebitelů proti libovolnému zvyšování ceně. Že tato ochrana vztahovati se může jen na spotřebitele domácí, nikoliv cizí, jest samozřejmo, uváží-li se, že zákonodárce není ani povolán k tomu, aby se ujímal zájmů cizinců v cizině bydlících a bral je v ochranu proti výrobcům a obchodníkům domácím. Z toho plyne, že při posuzování otázky výše škody za ztracené zboží nemohou býti rozhodnými maximální ceny v území bývalého Zalitavska k ochraně tamějších spotřebitelů stanovené. Rozhodné jest tu pouze ustanovení § 88 d. ř. žel., že dráha je povinna nahraditi obecnou cenu. Soud zjistil, že obecná obchodní cena másla pro vývoz určeného v Pětikostelí činila 26 K za 1 kg. Tvrzení, že by maximální cena v Uhrách stanovená byla pro toto »zboží« ať již exportní neb importní, všeobecně závazná, odporuje tedy zjištěním soudu procesního a jest proto závěr, k němuž dovolání dochází, že koupě a prodej čajového másla za kupní cenu, převyšující cenu maximální, jest neplatný a nedovolený, a že by proto de jure žalobci nepřislušela ani náhrada cen maximálních, — nesprávným, neboť se tu dovolání uchyluje od zjištění soudu procesního, které soud odvolací za své přijal a jímž je také soud dovolací vázán.

Čís. 531.

Obchodní pomocník, mající nárok na tantiemu dle obchodního zisku, může sice žádati o vyúčtování zisku, nikoli však o přísežné dotvrzení správnosti vyúčtování.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv I 218/20.)

Žalobce byl ředitelem továrny žalované firmy a měl kromě pevného platu nárok na 5% tantiemu z ročního výtěžku. Dne 26. března 1917 dal žalobce jednoroční výpověď, jež byla žalovanou přijata. Dne 28. června 1917 dala žalovaná žalobci dovolenou a zřekla se až na další jeho služeb. Od 1. července 1917 do konce února 1918 konal žalobce vojenskou službu, načež dne 1. března 1918 nastoupil službu u jiné firmy. Žalovaná firma platila žalobci měsíční služné až do konce února 1918, tantiemu pouze do 30. června 1917. Žalobou domáhal se žalobce na žalované vyúčtování za dobu od 1. ledna 1917 do 26. března 1918 jakož i, by složila přísahu, že bilance jsou správné a úplné. P r o c e s n í s o u d p r v é s t o -

lice vyhověl žalobě, pokud šlo o dobu od 1. ledna 1917 do 28. února 1918. Důvody: Zaměstnavatel může se kdykoliv vzdát služeb zaměstnancových, nemůže mu však služební požitky snížit. Zjištěno jest, že žalovaná firma zajistila žalobci všechny jeho požitky po dobu dovolené, ač ji byl upozornil, že bude nucen za dovolené narukovati. Tímto zjištěním odstraněny byly pochybnosti, jež by mohly vzniknouti z toho, že žalobce skutečně za své dovolené nastoupil vojenskou službu. Žalovaná firma skutečně vyplácela žalobci služné po dobu jeho služby, avšak zdráhá se mu přiznati tantiému za tuto dobu. Než i na tuto má žalobce nárok, ovšem pouze do 28. února 1918, ježto nastoupil dnem 1. března 1918 místo u konkurenční firmy, čímž dal na jevo, že ruší smluvní poměr se žalovanou firmou. Dle § 14 zák. o obch. pom. jest, není-li jiné úmluvy, vyúčtovati dle bilance za uplynulý rok a může zaměstnanec žádati, by mu dovoleno bylo nahlédnouti do knih, pokud jest toho třeba ku přezkumu vyúčtování. Zvláštní úmluvy v případě, o nějž tu jde, nebylo, dlužno proto šetřiti zákonného postupu. Vyúčtování lze ovšem provésti teprve koncem roku, pokud se týče po valné hromadě, jež může se usnésti na odpisech ze základny, sloužící k výpočtu tantiemy. Žalovaná nenamítla vůbec, že by valná hromada za rok 1917 a 1918 nebyla ještě konána, nýbrž, stojíc na stanovisku, že žalobci nepřísluší od 1. července 1917 tantiema, odepírá mu dáti vyúčtování; za dobu do 30. června 1917 poskytla pak žalobci tantiému vypočtenou dle čistého zisku za tohoto půl roku. Leč dlužno udati čistý zisk za celý rok 1917 a pak teprve bylo by lze, pokud jde o stanovisko žalované, určití tantiému za prvních 6 měsíců. Žalobci přísluší však, jak již uvedeno, tantiema až do 28. února 1918 a musí proto žalovaná složití bilanci i za celý rok 1918, by bylo lze poměrně vypočítati tantiému za prvé dva měsíce. Jest tudíž žalovaná firma povinna dáti žalobci vyúčtování za dobu od 1. ledna 1917 do 28. února 1918 na základě bilanci, jak shora byly uvedeny. Žalobce žádá též, by žalovaná složila přísahu, že bilance jsou správné a úplné. Nárok jeho zakládá se v čl. XLII uv. zák. k c. ř. s., ježto prý žalovaná jest dle zákona o obch. pom. povinna udati jmění a dluhy, jež v bilanci jsou obsaženy. Smlouvou nebyla přísaha vyloučena; chikány nelze v ní shledávati, naopak odstraní se jí vhodným způsobem osobní rozpory o obsahu bilance. Odvolací soud rozsudek potvrdil z důvodů prvního soudu, k nimž dodal: Povinnost, již ukládá zaměstnavateli § 14 zák. o obch. pom., by vyúčtoval se zaměstnancem, pobírajícím tantiému za uplynulý rok na základě bilance, jest povinností udati jmění, náležející zaměstnavateli, pokud jest obsaženo v jeho obchodě. Ježto § 14 zák. o obch. pom. nevylučuje výslovně, by složena byla přísaha o tom, že stav jmění byl udán v bilanci správně, dlužno přiznati zaměstnanci právo, by dle čl. XLIII uv. zák. k c. ř. s. žádal na zaměstnavateli složení přísahy, že údaje v jeho bilancích jsou správné a úplné.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalované potud, že zamítl žalobní prosbu, pokud se domáhala složení vyjevovací přísahy.

Důvody:

Dovolání, opřenému o jediný dovolací důvod čís. 4 § 503 c. ř. s., nelze upříti částečné oprávněnosti. Dovolatelka tvrdí, že není povinna žalobnímu žádání vyhověti, a proto navrhla změnu rozsudku v ten rozum, aby byla

prosba žalobní vůbec zamítnuta, poněvadž prý není povinna za čas od 1. července 1917 do 28. února 1918 tantiemu platiti a v důsledku toho vyúčtování žádaného není potřebí, a vidí nesprávné posouzení věci v uvedeném směru v tom, že odvolací soud přisvědčil závěru soudu stolice prvé, že žalovaná, zavázavši se platiti služné žalobci po čas dovolené, vzala na se závazek platiti je včetně tantiemy i za čas, po který bude žalobce vykonávati vojenskou službu. Mimo to vytýká, že zvláště není povinna vykonati přísahu vyjevovací dle ustanovení čl. XLII uv. zák. k c. ř. s., poněvadž k vyjevení jmění nebo dluhů není vůbec povinnaž takže případ nelze zařaditi pod citované zákonné ustanovení. Pokud se týče první výtky, zjistil první soud, že žalovaná svým generálním ředitelem přislíbila platiti žalobci p o c e l ý č a s jeho dovolené až do vypršení výpovědní doby, tedy do 16. března 1918, přes to, že ji předem zvlášť upozornil, že bude ihned povolán k výkonu služby vojenské, v e š k e r é jeho služební požitky, tudíž že přislíbila mu platiti požitky ty i v době služby vojenské do času udělené mu dovolené spadající, jak žalobce v dopisu svém výslovně jí bez odporu s její strany oznámil. Nejde tu tedy jen o prostý právní závěr, nýbrž skutkové zjištění, kterému, když je odvolací soud, shledav je plně odůvodněným, převzal, nelze odporovati v řízení dovolacím. Zavázala-li se žalovaná strana, jak bylo zjištěno, pak přísluší žalobci, jak právem nižší soudy uznaly, nejen nárok na pevný plat, nýbrž i tantiemy, které jsou součástíkou platu služebního a není tomu nijak na závalu § 3 cís. nař. z 29. února 1916 čís. 58 ř. z., poněvadž ustanovení to platí jen pro případ, že nebylo jinak mezi stranami ujednáno. Zde ujednání se stalo, jest proto platné a neprávem je obmezovala žalovaná jen na placení pevného služného, když v e š k e r é služební požitky platiti se zavázala. V tom směru tudíž vytýkané nesprávné posouzení právní shledati nelze. Ovšem ale jest tu dovolací důvod čís. 4 potud, pokud odvolací soud v souhlasu se soudem stolice prvé podřaduje sporný případ pod ustanovení čl. XLII uv. zák. k c. ř. s. a ukládá ve výroku rozsudkovém žalované straně povinnost vykonati přísahu, že předložené bilance jsou pravé a úplné. Žalovaná firma jako zaměstnavatelka žalobcova neměla přece ve správě jmění a nemá také podle občanského práva povinnosti jmění nebo dluhy své jemu udati, v kterýchžto případech lze požadovati vyjevovací přísahu dle citovaného zákonného předpisu. I když žalobce jako ředitel továrny pobíral část služebního platu v tantiemě, počítané z hrubého výtěžku na základě ročních bilancí, nestal se tím ani vedoucím společníkem (čl. 270 obch. zák.) aniž lze říci, že tím firma stává se správcem jeho jmění (§ 1012 obč. zák.), nýbrž zůstává zřízencem konajícím v obchodním závodu vyšší služby, pro kterého platí ustanovení § 14 zákona o obch. pomoc. Více než § 14 cit. zák. stanoví, nemůže ani zřízenec požadovati na zaměstnavateli ani tento není povinen mu poskytnouti. Zavázala-li se tedy žalovaná platiti žalobci plat z části v 5 proc. tantiemě z hrubého výtěžku, převzala tím přirčeně povinnost, sděliti oprávněnému potřebný výkaz o tomto výtěžku, jeho vyúčtet zdělaný dle ročních bilancí, ježto by jinak nárok jeho nedal se uplatniti. Když by žalobce měl pochybnosti o správnosti a úplnosti vyúčtu, může požadovati a žalovaný musí mu připustiti nahlédnutí do obchodních knih, pokud toho třeba, by se o správnosti a úplnosti vyúčtování přesvědčil. Tak určuje zřejmě § 14 zák. o obch. pom. Kdyby byl zákonodárce chtěl zaměstnanému vyhraditi více práv, zvláště i právo požadovati

dle čl. XLII uv. zák. k c. ř. s. vykonání přísahy o správnosti a úplnosti účtu, byl by to v zákonu jistě výslovně řekl. Normy čl. XLII uv. zák. k c. ř. s. nelze tedy na případ, o který jde, nijak užít, poněvadž je tu zvláštní ustanovení zákona, v němž práva zaměstnaného přesně jsou vy-
mezena. Slušelo se proto v tom směru odůvodněnému dovolání vyhověti a onu část žalobní prosby, jež domáhá se toho, aby žalovaný vykonal přísahu, jako po zákonu neodůvodněnou zamítnouti, ostatní pak výrok ve věci samé, zákonu a stavu věci vyhovující, potvrditi.

Čís. 532.

Poukázal-li objednatel stejně znějícím projevem shotovitele součástek výrobku, by dodal je tomu, kdo sděliti a dodati má zboží hotové, může onen, dodav tomuto součásti výrobku, požadovati na něm zaplacení.

(Rozh. ze dne 1. června 1920, Rv II 35/20.)

Vojenská správa objednala v roce 1917 u žalující firmy dva k nábojnicím, jež tato měla dodati žalované, která jich pak měla použít k výrobě nábojnic a dodati hotový tovar vojenské správě. Dle objednáčního přípisu vojenské správy, jenž ve stejném znění došel obou firem, měla žalovaná firma dodaná jí žalující firmou dva této zaplatiti za podmínek v přípisu blíže uvedených. Žalovaná firma odepřela po převratu zaplatiti za dodané součástky, načež jí dodavatelka žalovala o kupní cenu za dodané součástky. Procesní soud první stolice žalobu zamítl podstatně z toho důvodu, ježto neshledal mezi spornými stranami přímého právního poměru, jsa toho názoru, že žalovaná byla zmocněncem vojenské správy, kterážto sama u žalující objednávala. Rovněž nelze tu mluvit o asignaci ve smyslu § 1400 obč. zák. a čl. 300 obch. zák., ježto žalovaná nepřevzala vůči žalobkyni bezpodmínečně závazku ku platbě a o tomto obmezení žalobkyni též zpravila, uvedši, že převzala výplatu pouze z úsluhy a že platebnou jest vlastně ministerstvo války. Odvolací soud žalobě vyhověl shledav, že mezi žalobkyní a žalovanou byl i přímý smluvní poměr, a uvedl dále v důvodech po stránce právní: I kdyby se nemělo za to, že mezi stranami byl bezprostřední poměr smluvní, přece vzhledem k tomu, jakým způsobem provozováno bylo mezi spornými stranami obchodní spojení, jsou tu veškeré podmínky assignace ve smyslu § 1400 obč. zák. a čl. 300 obch. zák., kterážto smlouva neuhaslá dle § 1403 a 1023 obč. zák. tím, že assignant (vojenská správa) vzal za své.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání — mimo jiné z těchto

důvodů:

Správné právní posouzení vzájemného poměru obou stran sporných ohledně dodávky dvou k nábojnicím vyplývá z těchto okolností: Vojenská správa objednala dvěma přípisy u žalující firmy dva k nábojnicím v určitém počtu a v určitých cenách, jež dle příkazu v prvnějším dopisu obsaženého žalující firma měla dodati žalované, by tato použijíc dodaných těch